

## פרוטוקול 13/43

מחוך ישיבת וועדת החינוך והחובות  
שהתקיימה ביום ד', ד' בסיון תשי"ט  
(10.6.59) בשעה 9.00

נ כ ח ו : חברי הוועדה: ש. פרסיץ - היו"ר  
ר. הקטין  
י. גרוס  
פ. זוארץ  
ש. כפריח  
ח. מגורי-כהן  
א. רזיאל-נאור

מוזמנים: מר שריד - משנה למנהל משרד החינוך  
מר עדמול - משרד החינוך

סדר-היום: א. העברת חקציב בני ילדים לגילאי 5  
למשרד החינוך.  
ב. שונות.

פותחת את הישיבה.

היו"ר ש. פרסיץ:

מר עדמול יספר לנו עתה מה משרד החינוך יודע בקשר להעברת התמיכה להחזקת ילדים גילאי 4 בגני ילדים, ממשרד הסעד למשרד החינוך.

מר עדמול:

נחמנתה ועדה משוחפת המורכבת מנציגי משרד הסעד ומשרד החינוך, אשר מתפקידה היה להסדיר את העברת בני הילדים ממשרד הסעד למשרד החינוך. ועדה זו התכנסה בפעם הראשונה לפני מספר שבועות כדי לברר את הנתונים הדרושים, ובפגישה זו נתברר בין היתר, שהמדובר הוא בערך ב-10 אלפים ילדים בגיל 3-4, המוחזקים בגנים על ידי משרד הסעד, ולפי החקציב שאושר לשנת 1959/60, קיים גרעון של 212 אלף ל"י, מחוך 832 אלף ל"י של התחייבויות, שהוא החקציב לאותם 10 ילדים. זאת אומרת, בחקציב המאושר ישנם רק 697 אלף ל"י.

זו היחה התקלה הראשונה, ונציגי משרד החינוך טענו כי הדבר הראשון הוא הסדרת כיסוי הגרעון. משום שברור כי משרד הסעד ימשיך לספל בגני הילדים עד ה-31 לאוגוסט, ומשרד החינוך יקבל אותם ב-1 לספטמבר, והגרעון הזה אם לא יכוסה, עלול להווצר מצב קטסטרופאלי, כי אין המדובר ב-25% גרעון אלא קרוב ל-40%, וזאת מאחר ומשרד הסעד מוכן להחזיק את כל הילדים עד סוף אוגוסט לפי התחייבויותיו. הארגונים מחזיקים בגנות ואי אפשר לפטרן עכשו. יוצא, איפוא, שמשרד הסעד יוציא חלק ניכר מהכסף עד סוף אוגוסט, ומה שיטאר למשרד החינוך מה-1 לספטמבר והלאה, יהיו 40 אלף ל"י לעומת 70 אלף ל"י של היום. היינו, 55% בערך מהסכום הדרוש. משום כך, אם הגרעון לא יכוסה, זה יביא לקצוץ דרסטי במספר הילדים, עד 40-45%. היינו, אם מספר הילדים הזקוקים לטיפול בתש"כ שווה למספר הילדים בתשי"ט - אגב, נאמר לנו כי לא הובא כאן בחשבון הגורם של עליה נוספת - ואם לא יכוסה הגרעון, יתבטא הדבר בכך שגילאי 3 בכלל לא ייקלטו, וגם חלק ניכר מגילאי

מר עדמול: ואם לקח בחשבון שזוהי תקופה בה הגנים עוברים מרשות אחת לשניה, ברור שאין הדבר טוב כשזה נעשה במצב של גרועות וחסר תקציב. עמדנו על כך, איפוא, בוועדה, וד"ר לוטץ, שהוא יו"ר הוועדה, הבטיח כי ייעשו כל הצעדים כדי להשיג את הכסף הדרוש על מנת לכסות את הגרועות.

נתקיימה ישיבה שניה בהשתתפות נציגי כל הארגונים, ומצאנו לנכון להביא את המצב בפני הארגונים, מאחר ואלה הם הבעלים, הם הנושאים באחריות, ועליהם לפחות לדעת את המצב לאשורו. הפגישה הזו, מטעמים מובנים, לא היתה מעודדת ביגור, והובטח אף באותה ישיבה כי נעשים כל המאמצים כדי שהגרועות יכוסה, ואם יכוסה, הרי תתנהל הפעולה כשורה. אך בינתיים, נקטו הארגונים באמצעי הטבעי, והודיעו על פטורים אדמיניסטרטיביים. כל הארגונים, פרט לאחד דומני, הודיעו ל-30-40% מהגננות כי אין הם בטוחים אם יוכלו להמשיך עבודתן בשנת הלימודים הבאה. צעדים אלה אשר ננקטו על ידי הארגונים, נעשו כצעדי זהירות מובנים לגמרי. אם תובטח העבודה הסדירה על ידי כיסוי הגרועות, ברור כי כל הפטורים האלה יבוטלו.

מר שריד: אנו מחכים להודעה ממשרד הסעד, שענין הגרועות סודר. משרד הסעד מנהל מו"ם עם האוצר בנדון זה.

היו"ר ש. פרסיץ: אני חפצתי לדעת אם הגרועות הן נובע מתוך הכתוב בתקציב, כי הרי הסכום אשר ניתן לנו בתקציב, לא היה על סמך העתיד לבוא, ומחברו שבסעיף הגנים לא היה כל דפיציט. קיים דפיציט כללי במשרד הסעד, אבל לאו דוקא בסעיף זה. על כל פנים אני יכולה למסור את דבריו של ד"ר לוטץ, אשר אמר לי כי יש לו בסחוף מלא שהדבר יסודר תוך הימים הקרובים ביותר. גם שר הסעד אמר לי כי הענין יבוא על סידורו תוך ימים אלה, והתקציב יכוסה. לי, על כל פנים, אין ספק שהתקציב יכוסה וכי הענין יסתיים בכי טוב.

אינני דואגת כרגע לסעיף הזה, אלא הייתי רוצה כי נשוחח בינינו לבין משרד החינוך בישיבה זו על הסדר הענין של גילאי 4. עלינו לחפש את הדרך, אחת ולחמיד, על מנת לתקן את המעוות, על מנת שכל הילדים הזקוקים לחינוך יסודי בסיסי זה, אשר בלעדו אינה יכולים להתפתח, יקבלוהו. ברור לנו אף, כי התקציב הוא מאושר ובמסגרת זו לא נוכל להכניס שינויים רבים, וכי בתקציב החינוך כלול מספר נכבד מאד של גילאי 4. בקשר לתכ חפצתי לשאול את משרד החינוך, האם ברור לו מה מספר הילדים, גילאי 4, בישובים חדשים, בפרברי ערים, מושבות ומושבים, הזקוקים לחינוך יסודי זה, ואשר לא קבלוהו עד היום הזה, מפני שלא היה תקציב לכך, ומפני שאין זה כלול בחוק חינוך חובה. וברור כי אם בעוד מועד נחפש דרך להקטין את המספר הזה, ולהכליל את כל הילדים האלה במסגרת החינוך, נוכל למעט את הדמות הצרה הזו. על שאלה זו אני חפצה לקבל חשובה כדי לדעת איך להסדיר את הדברים.

בהזדמנות זו אני חפצה לשאול, אם יש פיקוח על הגנים הפרטיים והצבוריים לגילאי 4. ואינני מדברת כאן על הבעיה הכאובה של הגנים הפרטיים בלבד, אלא גם על הגנים הצבוריים.

עוד דבר בו אני חפצה לגעת, ואני מבקשת את סליחת ח"כ גרוס על כך, הוא ענין הגנים של אגודת ישראל. אני מבקשת מאד כי יבקרו בגן בקוביבה ויראו האם אפשר להחזיק את הילדים במצב כזה? שאלתי היא האם קיים פיקוח על הגנים מזרם זה?

י. גרוס: לקחתי זאת לתשומת לבי, ואבדוק את הדבר.

ש. כפרית:

אני רוצה להתייחס לשאלה זו, לא כאל בעיה אשר דורשת פתרון באפן כולל, אלא ביחס למעוטי היכלת, כי ידוע לנו שמרבית הגנים הפרטיים הם לגיליים עד 5, ובמידה שאני זוכרת, מספר הילדים הלומדים בגנים פרטיים, מגיע לאלפים, וכבר בברנו בשעתו על כך כי גם שם צריך להיות פיקוח ודרישה לרשיון, וקבלנו אינפורמציה שיש רישום של גנים אלה, וגם פיקוח, ואלה לא צריכים להדאיגנו באותה מידה כמו חסר הגנים למיעוטי היכלת.

מי שעובר בחובות בפרורים ובשכונות עוני, רואה ילדים מחגוללים במצב עגום, בעיקר במושבי עולים, מבלי אפשרות להיקלט בגן ילדים. ואפילו באותם גנים אשר משרד החינוך חומך בהם, הגבילו מבחינת החקן ל-35 ילדים בגן, ולעתים הגננת עומדת על כך שרק 32 ילדים יהיו בגן, והעזרה הפצוגית איננה מן המעולות, וכאשר מגיעים לתקן אין מתחשבים עם הילדים שנשארו מחוצה לו, הן מבחינת תנאי המשפחה והן מבחינת כל תנאים אחרים שהם, ואין קולטים את הילדים, וכך הם נשארים בחוב. ישנן גננות המבינות את המצב, ומקבלות גם עד למעלה מ-40 ילד לגן, אך גם למרות זאת אין זה די, ונפתחו מוסדות נוספים בעזרת המרכז החקלאי והרשויות המקומיות. התנאים אמנם בגנים אלה אינם מזהירים ביותר, הן מבחינת תנאי השכון הארעיים, הציוד הדל וכח פדגוגי לא מעולה, כי התקציב היה קטן, ולא היתה אפשרות לקבל גננת מוסמכת. אך זה בכל אפן הרע במיעוטו, יש פיקוח על הגנים, ובדרך כזו ילדים ממשפחות של מיעוטי יכולת נהנים לפחות מהזנה על ידי כך שמשלמים תשלום נוסף. דומני שמספר ילדים אלה איננו קטן, ידוע לי על 1500 ילדים במושבי עולים הנמצאים בגנים אלה אשר בפיקוחו של המרכז החקלאי, ושאלתי היא - מה יהיה גורל הילדים האלה גם במושבי עולים, גם ברכוזי עולים וגם בשכונות עולים אשר אינם יכולים להיכלל במסגרת הנורמלית. ואני רוצה להציע כאן משהו, אם כי זה עדיין מהרהורי לבי, ולא בדקתי במה זה כרוך, מבחינת הוצאה תקציבית וכו'.

לדעתי, כשם ששר החינוך מציע חיקון שייאפשר להפוך חינוך על-יסודי כחוק חינוך חובה חנם למיעוטי יכלת, אגב כך צריך גם לאפשר במסגרת החוק, לכלול ילדים לפי מצבם הסוציאלי. פה קיים אותו שיקול כמו לגבי כחות ט', שאיננו מקטין אף במאומה את הערך של חינוך סדיר לגילאי 4. כולנו אמנם יודעים מה חשיבות יש לחינוך המשך, אבל חינוך סדיר מגיל צעיר ביותר, הינו בעל חשיבות רבה ביותר. אינני רוצה לדבר כעת על גילאי 3, אם כי גם הוא גיל חשוב מאד לגבי הכללתו בחינוך סדיר בגן הילדים, אך לפחות יסודר העניין לגבי גילאי 4, שזה שלב הכרחי מינימלי.

ג. הקטין:

אני מניחה שאלה אשר הציעו בזמנו חוק חינוך חובה חנם במדינה, היו להם כמה שיקולים. בין היתר שיקול אחד שהוא השיקול היסודי, והוא השיקול אשר בא מהבחינה הלאומית. בארץ של קבוץ גלויות, איש איננו מתאר לעצמו איך אפשר היה להגשים את המשימה הזו של עם בארץ על יסוד תרבותי אחד ויצירת שפה אחת בלי חוק חינוך חובה חנם. משום כך אינני יכולה גם בבעיה זו של גילאי 4 לדבר על פתרון חלקי, למרות זאת שעומדת כאן גם בעיה סוציאלית. גם בחינוך היסודי עמדה בודאי בבעיה הסוציאלית, אבל גם פה היא עומדת, ואין לי ספק שהשיקול הזה הוא שיקול רציני מאד. לא אחת נחקלתי באוטובוס או ברכבת במקרים כאשר ילדים בגילים רכים מדברים בשפה זרה, מאחר ואינם מבקרים בגן. איננו יכולים, איפוא, מבחינה זו לחלק את הילדים כאשר אנחנו באים להציע חוק מדינה. אפשר לעשות דבר אחד והוא, במידה ובכל זאת עומדת גם הבעיה הכלכלית, אפשר אולי לחשוב בכוון של הטלת אגרה פרוגרסיבית, ויש לחפש דרכים כיצד. אבל אינני מציעה לתמוך בהצעתה של ח"כ כפרית, להציע לממשלה לחוקק חוקים חלקיים. אני גם לא קבלתי את החוק החלקי הייחוס לגילאי ט'. על כל פנים אינני חושבת שאפשר לחוקק חוק אשר ייאפשר בדבר יסודי חופש פעולה לשר, ויהיה הוא המוכשר והנאמן והטוב ביותר. גם באפן עקרוני אינני מקבלת חקיקת חוקים כגון אלה, מאחר ואינני מחשיבה זאת כחוק, אלא חוק עזר הנותן חופש פעולה לשר. הייתי אומרת כי כאן הבעיה היא סוציאלית, והיא גם משולבת עם הבעיה החינוכית.

ר. הקטין: דברתי בתחילת דברי על ענין השפה. אבל בכל זאת אותם ילדים המדברים שפה לועזית, ואינם יודעים עברית, חיים באוירה תרבותית מסויימת, ושונה לגמרי מאותם ילדים הנמצאים בשכונות העוני ובפרברים. ואשר לכך, יש לי אמנם יחס מיוחד להתישבות, אבל בכל זאת ישנם עוד ילדי ישראל. ואם ועדת החינוך מדברת מחוץ איזו שהיא באינה של גישה לילד, עליה לדבר על הילדים הנמצאים באותו מצב בכל המקומות, אם זה במושב, פרבר, ישוב עולים או מעברה.

משרד החינוך חייב למצא פתרון לבעיה הזו. אינני יודע, אך זה יכול להסתדר במסגרת התקציבית הקיימת, כי התקציב למעשה הינו כבר מחולק, אבל בפי עצה. לדעתי חלוקת התקציב לא היתה נכונה, ועל כך דברתי גם בעת נאומי על התקציב בכנסת, ואני חוזרת על זה כאן. אין הצדקה שתהיה דיס-פרופורציה כזו בין חינוך גבוה לחינוך אלמנטרי. לא הייתי רוצה לומר דברים סתמיים, קשה לי לומר עכשו איך אפשר לבצע זאת, אבל אני חיה בהכרה זו, שיכדל להיות שאותו דפיציט אשר התהווה על חשבון ילדים אלה בשנה זו צריך להתכסות על חשבון המענקים והתקציב שאנחנו מקציבים לחינוך הגבוה. היינו, לקצץ אותו במדה כזו בשנה הבאה, שזה יכסה את הגרעון של התקציב הזה. לי נראה כי משרד החינוך מוכרח לחפש דרך איך, לקראת השנה הבאה, להציע חוק חינוך לגילאי 4. שלא לדברי על גילים מוקדמים יותר אשר גם הם זכאים לסידור, אלא שכאן נכון הכלל - תפסת מרובה לא תפסת צריך, איפוא, לדאוג בהדרגה כדי שבסופו של דבר יהיו ילדי ישראל בטיפול סדיר. מאחר ואין נראה סידור כולל בשנה או בשנתיים הקרובות, אזי משאלת ועדת החינוך צריכה להיות כי לקראת השנה הבאה, תוך התקציב הקיים, לשנות הרכבו, ולדאוג לגילאי 4 על חשבון החינוך הגבוה, ולו גם על חשבון גרעון. אני, איפוא, מציעה, לכלול בחוק חינוך חובה של השנה הבאה, את כל גילאי 4, מחוץ מגמה של מתן רשות לדרוג, בהתחשב עם המצב הסוציאלי של הילד. ובזאת אפשר להיעזר על ידי חוק מיוחד.

א. וזיאל-נאור: אני אינני בעד הסמכת שנים לחוקק חוקים חלקיים או להטיל צוים ומסים באפן חלקי, כי כל ערכו המוסרי של החוק הוא בכלליותו. אם לא, הוא איננו חוק. אני אף חושבת שלא יהיה מנוס מהרחבת חוק חינוך חובה חנם לגילאי 4. כולנו יודעים מתוך נסיון ומתוך תיאוריה מה ערכו וחשיבותו של גיל 4 לגבי חנוכו והתפתחות של הילד, בפרט בשל העליה וצורך וכישת השפה וכו'. זה ידוע גם למשרד החינוך, ואנו לא נחדש מאומה באומדנו לו את זאת שנית. הפתרון אשר מוצע כאן, לחוקק חוקים חלקיים, לא יביא שום תועלת. אני גם מטילה ספק ביחס לחוק האחר שהזכירו כאן, ביחס לגילאי כתות ט'. מה שברור הוא כי ילדי פרברים בערים נחונים בתנאים לא פחות גרועים מאשר הילדים במעברות ובישובי עולים. והאם במקום אחד הילדים האלה ראויים לדאגה ובמקום האחר אינם ראויים לדאגה? או שיש כתבת מסויימת עליה יטילו את הדאגה, ביודעם שכתבת זו איננה יכולה להוציא לפועל את הדבר. אינני חושבת שמועצה מקומית כמו שדרות, חקח על עצמה את הדאגה לגילאי 4. המצב יביא בסוף לכך שמשרד החינוך יטיל על כתבת מסויימת את הדאגה לגילאים אלה, וכל הכתבות האלה יחדיו לא תפתורנה את הבעיה. ולא יהיה מנוס מהרחבת המסגרת בחוק.

אין לבצע זאת, אינני יודעת בדיוק, אך חושבתני כי חלק גדול מהסכום אפשר להשיג, לא לפי השיטה אשר ח"כ הקטין מציעה, על ידי קצוץ בתקציב החינוך הגבוה, כי אין ערכו פחות חשוב מאשר ערכו של החינוך בגיל נמוך, וזה איננו פתרון, אבל אפשר למצא דרך של קמוצים כלליים בתקציב כולו. כגון בענין הוצאת הספרים שמשרד החינוך העלה על דעתו להקים, ועוד סעיפים כאלה. אפשר לרכז את הסכומים, ובחלקם צריך להעבירם מהתקציב הכולל של הרזרבה והפיתוח. זוהי השקעה לפיתוח לא פחות טובה מאשר במחצבים, ואינני יודעת אם ועדת החינוך היא אשר צריכה לתת הכוונה למשרד החינוך מנין לקחת את הכסף.

א. רזיאל-נאור: ברור הדבר שגילאי 4 ואף בגילים נמוכים יותר, במעברות, בישובי עולים ובכל הפרברים של הערים והעיירות השונות, הם באותה דרגה של צורך משווע לחינוך, אשר צריך לפתרו ולהרחיב את מסגרתו.

היו"ר ש. פרסיץ: אני הייתי חפצה לתקן במשהו את הצעתה של ח"כ רזיאל-נאור. היא מציעה להרחיב את חוק חינוך חובה לגילאי 4. אני הייתי מציעה להרחיב את לחוק חינוך חנם, אבל לא חוק חינוך חובה, דבר כזה איננו בשום מדינה בעולם. נכון שאין במדינות אחרות בעיות כמו אצלנו, אבל באפן מעשי אי אפשר להטיל חינוך חובה, עם כל האימפליקציות הנובעות מכך, על גילאי 4.

מר שריד: בכל פעם שמתעורר וכוח על גני הילדים, אני משיב על דברים אלה בדחילו ורחימו. ובאמת הוכוח אם צריך להרחיב את המסגרת לגילים אלה, איננו עקרוני אלא מעשי, ותלוי בשאלה אם ישנם אמצעים או אין. עקרונית, יאמרו ודאי מחנכים רבים, ולא רק מחנכים אלא גם אנשי צבור, שרצוי להרחיב את המסגרת מגיל 4, ואולי גם מגיל 3. ישנן אצלנו מפקחות אשר במקרה כזה לא תוותרנה על גיל 3 בשום פנים ואפן, אינני אומר שהן אינן צודקות, אך כיצד? ישנם גם כאלה אשר דוושים חינוך חנם או כמעט חנם עד גיל 16, וישנם גם מרחיקי לכת האומרים עד גיל 18. בבתי-הספר הגבוהים החינוך היום הוא כמעט חנם. כי אם נקח בחשבון שסטודנט בממוצע עולה 2500 ל"י לשנה, והם עד עתה שלמו 200 ל"י, הרי זה כמעט חנם. ובכל זאת לא נוכל למתוח שם את התקציב, כי גם שם קיימת בעיה של מחוסרי יכולת, ואיש לא יציע לצמצם את החינוך הגבוה. ולהיפך, החינוך הגבוה הולך ומתרחב, ובכל פעם קמים אנשים במוסדות התובעים הוחבתו. כאשר דובר בחוק המועצה להשכלה גבוהה, הרוח הכללית במועצה זו הייתה שלא תיפגע האוניברסיטה בתל-אביב, שלא תיפגע אוניברסיטת בר-אילן, ואחרות. הרצון הוא להרחיב ולא לצמצם. לכן אין הויכוח על השאלה הזו כאן עקרוני.

ואשר לבחינה המעשית, ברצוני לומר מספר דברים. אין לנו סטטיסטיקה כמה ילדים בגיל 4 זקוקים לחינוך מבחינה סוציאלית, כי לא עסקנו בזאת. לאחר שחדרנו קצת לסעיף הזה אשר נמצא במשוד הסעד, שמענו עכשו שהמספר מקיף כ-10 אלפים ילדים.

ר. הקסין: זה לא פותר את הבעיה.

מר שריד: זה פותר ב-25% מהבעיה הכללית, מהבעיה הסוציאלית זה פותר עד 60-70%.

מר עמדול: 40% מכלל גילאי 4 במדינה, מבקרים בגני הילדים.

מר שריד: אין, איפוא, פתרון מלא, אבל יש פתרון ל-40% מכלל הילדים. בין אלה שאינם שולחים ילדיהם לגנים ישנם גם אנשים אשר אינם רוצים בכך, לא מפני חסר אפשרויות, אלא קיים בית מסודר, והילד יכול להימצא עדיין בגיל זה בביחו. לעומת זאת יש ודאי גם מספר לא קטן של אנשים הרוצים וצריכים לשלוח ילדיהם לגן, אך אין ביכולתם. אבל אם נקח בחשבון את הממדים, אלה אינם מספרים גדולים כל כך. לכן רצוי שנדע, קודם כל, שאין הענין מופקר כל כך, וכאן כמובן יש לזקוף את הפעולה לזכותן של ארגוני הנשים למיניהם. והגנים הפרטיים שאינם עושים זאת מטעמים אידיאליסטיים, ולא טעמים חלוציים, וזה פותר חלקית את שאלת קליטת הילדים בגנים, על ידי כך שאלה הרוצים לשלוח, משלמים עבורם בחלק. גם לחלק זה של הגנים ישנה תמיכה לא מבוטלת של מדינת-ישראל. כי אם אני לוקח בחשבון את התמיכה הישירה המופיעה בסעיף של משוד הסעד, ואם

מר שריד: לעומת זאת אני לוקח את מספר הילדים בגילים 3, 4 ו-5, אזי במקומות שמספר הילדים מגיל 5 מגיע רק ל-10, אנחנו ממלאים את הגן בילדים בני גילים נמוכים יותר. ובדרך כלל במושביץ אין מספר כה גדול של ילדים בגיל 5, ואז יוצא כי גילאי 4 ו-3 מקבלים חנוכה חנם. וכאן עזרת משרד החינוך הייתה בעקיפין, ועזרת משרד הסעד הייתה ישירה.

ברור לי דבר אחד, שלקראת חש"כ לא יהיה חוק, גם החוק על חינוך חלקי על-יסודי, עד כמה שאני חש, הוא לא יידון בכנסת הזו, כי ישנה החלטה לגבי חוקים חדשים אשר לא הובאו עדיין ליריאה ראשונה, כי לא יובאו כבר לכנסת זו. יתכן, איפוא, שהחוק הזה יידון בכנסת הבאה, ואז ידונו בכל מיני חוקים, ויתכן שיופלה משהו לדיון גם בנדון זה. חברי כנסת הם סובורנים, ויכולה לבוא גם הצעת חוק פרטי. יכול מישהו להציע חוק חינוך חובה לגילאי 4, ואז אם הכנסת החליטה על כך, אנחנו נבצע.

אשר לדבריה של ח"כ הקטין בדבר מציאת סידור לשנת חש"כ על חשבון גרעון, אני רוצה לומר כי על חשבון גרעון אי אפשר לעשות שום דבר. אנחנו נשמח מאד אם נצא מענין הגרעון של 212 אלף ל"י, עליו סיפר לנו מר עמדול. אחם בזמן הווכח על התקציבים, מדברים על כך שאין כסף. הכנסת קובעת שזהו התקציב, ויותר אין, וגם את מה שנכלל במסגרת התקציב לא כל כך קל להשיג. מניין איפוא יילקחו האמצעים?

אשר להרחבת החוק לגבי חינוך חובה חלקי לחינוך על-יסודי. עדיין איננו עומדים לפני הרחבה זו. החוק שיוצע פעם לכנסת יהיה לגבי ילדים אשר לא ייקלטו בשום מוסד רגיל אחרי שיסיימו את בית-הספר היסודי, והם ייצאו לעבודה. באפן כזה אנחנו למעשה מרחיבים במסגרת החוק, לגבי בתי-ספר לנערים עובדים. עד עתה היה החוק לבתי-ספר לנערים עובדים אומר, כי צריך לתת חינוך חלקי לאלה אשר לא סיימו בית-ספר יסודי, עכשו אנחנו באים להרחיב זאת לאלה אשר גמרו בית-ספר יסודי אבל לא נקלטו בשום מוסד על-יסודי. ברור מאחר ואין כסף ואין הכלים הדרושים ליצירת מסגרות אלה, ייעשה הדבר בהדרגה, ובמקרה שיתגלו יותר אמצעים ויכולת לארגן את הדבר הזה, המסגרת הזו חלק וחקיף יותר ויותר. החוק מתיר לשר לעשות זאת בשנה הראשונה בשובי עולים, אם אין אמצעים אלא לכך, ואין אפשרות להשתלט על הכל בבת אחת.

אני מסכים דברי ואומר, אשר להרחבת המסגרת, דבר זה כבר לא ייעשה בכנסת זו, אלא בכנסת הבאה. אני מתאר לעצמי כי המפלגות השונות במצעהן השונים יבטיחו לאזרחים את הדבר הזה, ואז יצטרכו לקיים הלכה למעשה.

אשר לגילאי 4, איש למעשה לא יוכל לשלול את הצורך להכלילם במסגרת חנוך חנם, באפן עקרוני, אמנם אם תשאלו אותי מה דעתי כשאין ברירה, ויכולים להרחיב את המסגרת או לכתות ט' ו-י', או לגילאי 4, ואת שני הדברים יחד אי אפשר לעשות, אני אומר בעד הרחבת המסגרת לכתות ט' ו-י'. אבל זוהי דעתי האישית, ובענין זה קיימות דעות שונות.

לגבי השנה הבאה, במסגרת התקציב והסעיף אשר יעמוד לרשותנו, נקיים את מסגרת הגנים ל-10 אלפים ילדים, כפי שנמסר כאן, לא נוכל עדיין לומר אם נקיים שינויים או נמשיך במצב כפי שהוא קיים. ברור שכל משרד אשר מקבל לרשותו סעיף פעולה משתדל לתקן את המצב, אבל קודם כל רצינו להבטיח את המסגרת התקציבית, ולאחר שזה יובטח, נעמוד בקשר עם כל הארגונים, על דרך סידורם של הדברים. אם נראה מקום לשינויים, נבצע אותם. על כל פנים נשתדל להוציא את הכסף לטובת אותה המטרה עצמה, ואשר לדרכים, אי אפשר לקבעם מראש.

היו"ר ש. פרסיץ:  
האם אפשר לדעת, מספרים סטטיסטיים  
על מספר הילדים מגילאי 4, היינו  
כמה ילדי פרברים, מושבי עולים, שכונות וכו', ישנם שאינם מגיעים  
לגן?  
מר שריד:  
אני אינני יודע, אם תמצאו את הכתוב  
לשם אפשר לפנות ולהודע, תאמרו לי  
ואני אפנה.

בענין פקוח על גני אגודת ישראל. השנה  
הרחבנו את הפיקוח. עד עכשו היה פיקוח רק על בתי-ספר של אגודת ישראל,  
השנה הזמנו חצי מפקחת על גנים. בינתיים מתוכזת מפקחת זו בגנים של  
גילאי 5.

היו"ר ש. פרסיץ:  
אני בכל זאת הייתי מבקשת את משרד  
החינוך, לבדוק גם עם משרד הסעד וגם  
עם הלשכה הסטטיסטית, כמה ילדים, גילאי 4, זקוקים לגן, וזה איננו  
ניתן להם, מתוך העליה החדשה, או מתוך האנשים הנמצאים בארץ ורמתם  
התרבותית היא כזו שהם אפילו לא הקנו לעצמם את השליטה על הלשון  
העברית, והבית איננו יכול לתת לילד את הדרוש לו. כמה ילדים  
כאלה שאנחנו צריכים להוציא מבתיהם, ולא הוצאנו עדיין, ישנם?

לאור למה שהושמע כאן, אני יכולה  
לסכם את חוות דעתה של ועדת החינוך, כפניה למשרד החינוך, להקדיש  
מחשבה מקסימלית כדי למצא את האפשרות לכלול בשנת הלימודים תש"כ, את  
כל הילדים הזקוקים לגן-ילדים, במערכת גני-הילדים, בכל מיני דרכים.  
אינני שוללת במקום שאפשר גם קבלת עזרה. גם ההורים אשר ילדיהם  
נמצאים בטפול הגנים שבתמיכת משרד הסעד, נדרשים על ידי  
הסוציאלית לשלם סכומים מסויימים. אני, איפוא, חושבת שאפשר  
להרחיב את המסגרת בדרך זו, ולהגיע אפילו לתוצאות טובות יותר  
לגבי התקציב, ממה שהגיעו עד עכשו. על כל פנים אסור להשאיר את  
הבעיה ללא טיפול בה, כי זה מתנקם בכל מערכת החינוך שלנו. אני  
מעדיפה גני ילדים לגילאי 4, כי אני רואה את גן-הילדים בגיל זה  
במציאותנו אנו, כבסיס לחינוך יסודי סדיר ומועיל.

אם אינכם מתנגדים לניסוחי, נעביר  
משאלחנו בצורה זו למשרד החינוך.

הוחלט כהודעת היו"ר פרסיץ.

(הישיבה ננעלה בשעה 12.30)